UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vanitas vanitatum et omnia vanitas. dicit Ecc[lesiast]es ...

Jacobus <de Gruytrode>

[Speyer], 1490

De vilitate et miseria hominis. Primu[m] capitulum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30773

Visual Library

¶ De vilitate et miſeria hominis. Primū capitulum.

Verba Hieremie ꝓphe. Quare de vulua matris egreſ-
ſus ſum vt viderem laborem et dolorem: et conſume-
rentur in confuſione dies mei? Si talia loquitur de
ſe ille quem ſanctificauit deus in vtero matris ſue: qualia lo-
quar de me quem mater mea genuit in peccato. Bernhardꝰ.
Stude cognoſcere teipſum: quia multo melior et laudabili-
or es ſi teipm̄ cognoſcis: q̃ ſi te neglecto cognoueris curſus
ſyderum: vires herbarum. compleꝑiones hoim̄: naturas ani-
malium: et haberes oim̄ celeſtium et terreſtriū ſcientiam. At-
tende ergo diligenter o homo quid fuiſti ante ortum: et quid
es ab ortu vſqꝫ ad occaſum: et quid eris poſt hanc vitā. Pro-
fecto fuiſti ſpurciſſimū ſperma et vile ſemen: conceptus in pu-
tredine carnis: in feruore libidinis: in fetore luxurie et quod
deterius eſt in labe peccati. Sed et attende quo cibo in vte-
ro materno nutritus ſis. Profecto ſanguine menſtruoſo qui
ceſſat in femina poſt conceptum: vt ex eo nutriatur cōceptus
in vtero. Qui quidem ſanguis fertur eſſe tam deteſtabilis et
immundus vt eius contactu fruges non germinent: areſcant
arbuſta: moriantur herbe: amittāt arbores fructus: ſi canes
inde ꝯmederint in rabiem efferuntur. Poſtea plorans et eiu-
lans traditus es huius mundi exilio: ad laborem timorem et
dolorem ⁊ quod grauius eſt ad mortem. Formauit igitur do-
minus deus hominem de limo terre que ceteris eſt indignior
elementis. Planetas et ſtellas fecit ex igne: Flatus et ventos
fecit ex aere. piſces et volucres celi ex aqua. hominē et iumen-
ta fecit de terra. Conſiderans igitur aquatica te vilem inue-
nies. conſidera aerea te viliorem agnoſces. cōſiderans ignea
te viliſſimum reputabis. Nec valebis te parificare celeſtibꝫ:
nec audebis te preferre terrenis quia parem te iumentis in-
uenies: ſimilem te recognoſces. Unus eſt enim hominum et
iumentorum interitus: et equalis vtriuſqꝫ conditio: cum ni-
hil habeat homo amplius iumento. De terra orta ſunt et in
terram pariter reuertentur. Verba ſunt iſta non cuiuſlibet ho-
minis ſed ſapientiſſimi Salomonis. Sic ergo homo quan-
tumcunqꝫ nobilis diceris: ad hunc mundum veniſti: nunc

memor es q̄ vilis origo tui. Verſus. Forma fauor populi: feruor iuuenilis opeſqꝫ. Subripuere tibi: noſcere quid ſit ho
mo. ¶ Nunc attende ſecundo o homo quid es. Audi de hoc
ſtellam doctorum Auguſtinum de ſeipo ita dicentem. Heu
miſer quid ſum ego? Sum vas ſterquilinij: concha putredi
nis: plenus fetore et horrore: cecus: pauper: nudus: plurimis
neceſſitatibꝰ ſubditus: ignorans introitum et exitum meum
miſer et mortalis: cuius dies ſicut vmbra pretereunt: cuius
vita ſicut luna euaneſcit: ſicut flos in arbore creſcit et ſtatim
marceſcit. Sum terra miſerie: filius ire: vas aptum in contu
meliam: genitus per immundiciam: viuens in miſeria: mori=
turus in anguſtia. Item Bern̄. Quid aliud eſt homo q̄ ſper
ma fetidum: ſaccus ſtercorum: cibus vermium? Si diligen=
ter conſideres quid ꝑ os et nares ceteroſqꝫ corporis tui mea=
tus egrediatur: vilius ſterquilinium nunq̄ vidiſti. Innocen
tius papa. O vilis conditōnis humane indignitas: herbas
et arbores inueſtiga. Ille de ſe ꝓducunt flores: frondes: fru=
ctus: et tu de te lendes pediculos et lumbricos. Ille de ſe fun
dunt oleum vinū et balſamū: et tu de te ſputum vrinā et ſter
cus. Ille de ſe ſpirant ſuauitatē odoris: et tu de te reddis abo=
minationem fetoris. Qualis eſt arbor: talis eſt fructus eius.
Non enī pt̄ arbor mala fructus bonos facere. Quid enī eſt
homo ſcd̄m formam niſi arbor euerſa cuius radices ſunt cri
nes. truncus eſt caput cū collo. ſtipes eſt pectus cū alis. rami
ſunt vlne cum tibijs. frondes ſunt digiti cum articulis. Ho=
mo eſt foliū qd̄ a vento rapitur: et ſtipula que a ſole ſiccatur.
Unde btūs Job ait. Homo natus de muliere breui viuens
tempore: repletur multis miſerijs. Qui quaſi flos egredit̄ et
conteritur: et fugit velut vmbra: et nunq̄ in eodem ſtatu per=
manet. Hinc et deus inquit ad hominē. Cinis es: et in cine=
rem reuerteris. Et Job dicit domino. Memento ꝙ ſicut lu=
tū feceris me: et in puluerē reduces me. Quid ergo lutū ſupꝰ
bis? De quo puluis extolleris. Unde cinis gloriaris. cuius
cōceptio culpa eſt. naſci pena. labor vita. neceſſe mori? Bern
bardus. Cur carnē tuā ꝑcioſis rebꝰ impinguas et adornas
quā poſt paucos dies vermes deuoraturi ſunt in ſepulchro:

animam vero tuam non ornas bonis operibus que deo pre
ſentanda eſt ⁊ angelis in celis. Quare aīam tuā vilipendis et
ei carnem. ꝑponis? Dn̄am ancillari et ancillā dn̄ari magna
abuſio eſt. Aug⁹. O anima habes inimicū domeſticū: ami-
cum aduerſariū: qui malū ꝓ bono reddit: et ſub ſpecie ami-
citie crudelior exiſtens inimicus. Hic hoſtis eſt caro tua infe
lix et miſera: multū tm̄ tibi dilecta. Hanc cum paviſti: inimi-
cum peſſimū contra te erexiſti. Hanc cū ornaſti: hoſtē crude
liſſimum cōtra te armaſti. Hanc cū foras varijs et ꝑcioſis in
dumentis induiſti omnibꝫ celeſtibꝫ ornamentis te ſpoliaſti.
¶ Cōſidera tercio attente o peccator quid eris poſt hanc vitā
Eris reuera cadauer miſerū et putridū: et cibus vermiū. In-
ſpice ſepulchra coꝝ qui morte corꝑis hinc exierūt: et nihil in
uenies niſi cinerē: vermem et fetorē: et horrorē. Quod tu es
illi fuerūt: et qđ ipſi ſunt: tu eris. Hoīes fuerūt ſicut tu: cōme-
derunt biberūt riſerunt. duxerūt in bonis dies ſuos: et in pū
cto ad inferna deſcenderūt. Hic caro coꝝ vermibꝫ: et illic aīa
ignibꝫ deputatur: donec rurſus infelici collegio colligati ſem
piternis inuoluant incendijs qui ſocij fuerūt in vicijs. Una
nāqꝫ pena implicat quos vnus amor in crimine ligat. Quid
ꝓfuit illis inanis gloria: breuis leticia: mūdi potentia: carnis
voluptas: falſe diuitie: magna familia: et mala cōcupiſcentia
Ubi riſus: vbi iocus: vbi iactantia: vbi arrogantia? De tan-
ta leticia quāta triſticia. poſt tantillam voluptatē tam grauis
miſeria. de illa exultatōne ceciderūt in grandem ruinā: et ma-
gna tormenta. Quicquid illis accidit tibi accidere pt̄: qꝛ ho-
mo es de humo: limus de limo. De terra es: et de terra viuis:
et in terrā reuerteris. qn̄ veniet dies vltima q̄ ſubito veniet: et
forſitan hodie erit. Certū eſt enī qꝛ morieris: ſed incertum eſt
qn̄ aut quō vel vbi: qm̄ mors vbiqꝫ te exſpectat. tu q̄ȝ ſi ſapi-
ens fueris vbiqꝫ eā exſpectabis. De his etiā mūdi amatoribꝫ
ſic dic̄ Iſidor⁹. Dilciſſimi pēſare debem⁹ q̄ȝ breuis eſt huius
mundi felicitas q̄ȝ modica eſt hui⁹ ſeculi gloria: q̄ȝ caduca et
fragilis eſt tp̄alis potētia Dicat q̄ poterit: vbi ſunt reges: vbi
principes: vbi impatores: vbi rerū locupletes: vbi potentes
ſeculi: vbi diuites mundi? Quaſi vmbra tranſierūt: et velut

ſomnium euanuerunt: queruntur et nō ſunt. Quid dicemus
ad hec? Reges obierūt et principes mortui ſunt multi tñ pu
tant diu viuere: et q̄ſi nunq̄ʒ morte cadere de pn̄ti vita. Certe
non ſic impij nō ſic. Uos aūt ſicut hoīes moriemini: et ſicut
vnus de principibꝰ cadetis. Adhuc de condicōne hoīs poſt
mortem ſic dicit Bern. Quid fetidius humano cadauere?
Quid horribilius mortuo hoīe. cuiꝰ in vita erat gratiſſimus
amplexus: fit in morte horribiliſſimus aſpectus. Quid ergo
ꝓſunt diuitie: quid delitie: q̄d honores? Diuitie nō liberant a
morte: nec delitie a vermibꝰ: nec honores a fetore. Item dicit
Criſoſt. de eodē ſic. Quid ꝓfuit illis qui in luxuria corporis: et
in pn̄tis vite voluptatibꝰ vſqʒ ad diē vltimū ꝑmanſerūt? In-
tuere nūc ſepulchra eoꝝ: vide ſi eſt aliq̄d iactantie veſtigium
in eis: ſi aliq̄ diuitiaꝝ vel luxurie ſigna ꝯgnoueris. Require:
vbi nūc veſtes et ornamenta pulcherrima: vbi nūc ⁊ ſpecta-
culorū voluptas: vbi aſſiduaꝝ turbe et cōuiuioꝝ ceſſit opu-
lentia. Riſus: iocus ⁊ immoderata atqʒ effrenata leticia. quo
abijt quo receſſit? Ubi illa nūc: et vbi ipſi? Quis finis vtro-
runqʒ? Intuere diligenter ⁊ accede ꝓpius ad ſinguloꝝ ſepul-
chra. Uide cineres ſolos: et fetidas vermiū reliquias: et recor-
dare hunc caroꝝ eſſe finē: etiaʒ ſi in leticia et delitijs: etiā ſi in
labore et cōtinentia tranſegerūt hic vitam. ¶ Ecce dilectiſſi
me mihi iam legiſti: iam vidiſti in hoc capitulo ex verbis ſan
ctorum quid fuiſti ante ortū: quid es in pn̄ti vita: et quid eris
poſt hanc vitā. Utinā circa hec tria iugi meditatōe verſeris.
Infelices quippe filij Adam omiſſis veris et ſalutaribus ſtu
dijs: caduca potius et tranſitoria querūt. Sed tu chariſſime
ruminās in corde vilitatē tuā ⁊ miſeriā ſcđm exteriorē hoīeʒ.
ſectare humilitatē: fuge ſuꝑbiam: ſciens q̄ ſuꝑbia eſt ſignum
quo diabolus diſtinguit ſuos ab alijs. Un̄ Iob. xli. Ipſe eſt
rex ſuꝑ oīes filios ſuꝑbie. Ubi Gregoriꝰ. Euidentiſſimū ſi
gnum reproboꝝ ſuꝑbia: electoꝝ hūilitas. q̄d ſi quis habeat
cognoſcitur ſub quo rege ſit vel militet: ſcʒ vtrū ſub rege chri
ſto: an diabolo. Iſidorus. Aīa ſuꝑbi a deo derelinquitur: et
fit demonū habitaculū. Eccī. x. Odibilis deo ⁊ hoībꝰ ſuper-
bia. Ut pꝫ q᷑ ſuꝑbia luciferū de celo eiecit: Adā de paradiſo

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

repulit. Pharaonē ꝛ exercitū eius ſubmerſit Saul de regno
eiecit. Nabuchodonoſoꝛ in beſtiam tranſmutauit. Propter
ſuꝑbiam Antiochus male moꝛtuus eſt. Herodes ab angelo
percuſſus.

¶ De peccato in cōmuni: et quanta per peccata incurrimus
ſpiritualia detrimenta. ¶ Secundum capitulum.

Qui facit peccatum a diabolo eſt qui peccat ab initio.
q Scribitur in ꝓma Canonica Joh. iij. c. Peccatū eſt
onus graue qd celū nō ſuſtinet: nec terra vltimo ſuſti-
nebit: ſed deſcēdet in inferno cū factoꝛe ſuo. Et ſciendū ſcdm
Aug⁹. ꝙ pctm̄ eſt om̄e dictū factū. vel ↄcupitū ↄtra legē dei.
Debet aūt q̄libet bonus chꝛiſtianus q̄ ſaluari deſiderat ſum
mo ſtudio ꝛ ſumma diligētia om̄e peccatū vitare. et hoc p̄ci-
pue ꝓpter tria. videlicet Primo: qꝛ deo ſumme diſplicet. Se-
cundo qꝛ diabolo valde placet. Tercio qꝛ hoī ſumme nocet.
¶ Dixi tibi ꝓmo o hō: ꝙ debes vitare ſumma diligētia om̄e
peccatū qꝛ deo creatoꝛi tuo ſumme diſplicet. ¶ Ad hoc ſcien-
dum: debes cogitare q̄d deus fecerit ꝓpter odiū pctī. Ipſe enī
ꝓpter pctm̄ fere ſemel diſſipauit oīa opa ſua ſcꝫ totū mundū ꝑ
diluuiū. vt habet̄ Gen̄. vij. Alij aūt reges ꝛ potētes in p̄iudi-
ciū ſuoꝝ inimicoꝝ depopulant̄ terras eoꝝ. Deus aūt diſſipa
uit terrā ꝓpriā: qꝛ pctm̄ intrauit in terrā ſuā. Itē deus nō ſolū
odio habet ipm̄ pctm̄ ſed etiā quicq̄d pctm̄ tangit. Alij nam-
qꝫ hoīes ꝓpter vinū coꝛruptū nō ꝓiciūt in mare vaſa aurea
vel argētea: ſed ſeruāt vaſa ꝛ vinū effundūt. Deus vero nō ſo
lum pctm̄ ſed etiā vaſa pctī ſcꝫ creaturas rōnales id eſt aīas
ad imaginē ſuā factas: et ſuo p̄cioſo ſanguine redemptas in
odiū pctī ꝓiecit in occeano infernali. Quia vt dicit̄ Sapie.
xiiij. Odio ſunt deo impius ꝛ impietas eius. Vn̄ deus non
habet tā bonū amicū nec in celo nec in terra quē nō haberet
odio vſqꝫ ad moꝛtē ſi inueniret in eo vel vnū pctm̄ moꝛtale.
Vn̄ petrus licet ardētius amaret chꝛiſtū q̄ꝫ ceteri apl̄i tn̄ chꝛi
ſtus eū ↄdemnaſſet ſi deceſſiſſet in pctō trine negatōis ¶ Se
cundo quantū deus pctm̄ odiat oſtendit̄ ꝑ hoc: ꝙ ꝓpter pctā
mūdi ſuū innocentē vnigenitū interfecit. Vn̄ dicit̄ Eſaie. liij
Propter ſcelus ppl̄i ꝑcuſſi eū. Et ipſemet dei filius vt pctm̄